

Autobusel 3500 km. läbi sõjaaegse Saksamaa

4. Langemarck-Studium — õppeasutus ainulaadsete meetoditega

Eesti ajakirjanikele oli võimalus oma ringreisil Saksamaal tutvuda erilise õppeasutusega, n. n. Langemarck-Studiumiga. See selline õppeasutus asub ühe tunni rongisõidu kaugusel Königsbergist. Eesti ajakirjanikke võtab väikesel Bledau jaamas vastu sõjaväelane, üks „Langemarck-Studiumi“ juhtivaid õppejõude. Ta juhib meid pärnadesse palistatud tänavale, mis nüüd on kaitsetult poritalitatud sõjalehtedega. Kümme minutit jalutuskäiku jätkab, niiskes tolmis, mille kestel silm on haaranud habelpooli teed silmapilrini lahvaid madalaid põlde ja heinamaid, ja raagnud põlispole vahelt kerkivad nähtavale „Langemarck-Studiumi“ õppeasutuse valged hooned. Seal, peauksel, ootabki meid juba kooli juhataja, ja varsti istume lõunalaual, kus kuuleme selle õppeasutuse eesmärkidest ja õppetööst lähemalt.

Mis kool see on, mille poolt ta erineb teistest õppeasutustest ja miks antakse talle suur tähtsus saksa riigilise kasvatuse alal? Eriti kerkib meile uudishimu, kui kuuleme, et õppimisvõimalused on tulevikus avatud seal ka eesti noortele.

Langemarck-Studiumi aluseks on arusaamine, et rahvusvahelisele riigile on mitte ainult endastõistetavate kohuseks, vaid kogemustest saadud põhimõtete loomulikuks järelduseks, haaratava loova rahva laienemise kihtidele pühitolevad tühid ja eriti andekad rahvuskasvatajad ja nende võimaldada nende loomulikkudele annetele vastav haridus. Nendele, kellele senini püas kõrgemas kooli või ülikooli oli takistatud, mitte sellepärast, et nad oleksid andetud, vaid et nende vanemate kehv majanduslik olukord või muud sarnased põhjused seda ei võimaldanud, pidi nüüd tee selleks vaba olema.

Kogemused on näidanud, et need noored, kes seisid võitluses ja töös, omasid tugevat ja loovat annet, ning neile tuli anda ainult võimalust ja õiget haridust, et neile võimaldada koht, mida nad olid väärt, ja millel nad võisid rahva häaks juhtivalt teha loovat tööd. Seepärast tuli need püüdlid noored jõud haarata, teostada nende seas valikut, anda vastav kooliharidus, mis neile avaks tee kõrgemaks hariduseks. Nendest põhimõtetest lähtudes asutati esimesed Langemarck-Studiumi õppeasutused 1934. a. Königsbergis Preimaal ja Heidelbergis. Tänaeni kasvavad nende arv 12-ni, ning peale sõda on kavatsus suurendada veelgi.

Asutamise eesotses tuli kõige pealt lahendada kaks peaprobleemi: eiteks, kuidas välja valida õiged mehed, teiseks, kuidas kujundada kasvatus ja õppetööd nii, et õpilased, kes üldiselt pidid omama mitte rohkem kui algkooli hariduse, oleksid pidanud juba peale poolteist aastat olema nii kaugele, et võiksid olla mõne ülikooli juures täisväärtuslikud üliõpilased ja hiljem oma kutseelus väljapaistvad asjatundjad.

Vastuse võiksid anda teadja kogemused. Kolmeaastase intensiivse tööga viidi katsed läbi. Kolme meeskonnaga tehti igatüüpi sasta väljalasked ja loodi kindlad normid väljalasku ja õppetööks. Peale küpsekatseid läksid esimeste õppekõikude mehed ülikoolidesse ning enamused neist on vaepeal oma studiumi lõpetanud ja tõendanud saavutusi, mis ületavad keskmise läbilõike. Selle katsetöö põhjal oli kava läbiviidavus tõendatud ning 1937. a. ja 1938. Langemarck-Studiumi lõplikult ellu viidud ning üle Saksamaa 10 paigas sisse seadud.

Langemarck-Studium võimaldab iga-

le andekale saksa noormehele, ükskõik, mis elukutses ta seni töötanud, eeskujuliku haridust ja kasvatust ning väljaõpet, mis saab talle osaks kui riigi ja rahva poolt väljavallitule. Arvestamata põlvnemist, senist kooliharidust, seisust ning vanemate varanduslikku olukorda, saab „Langemarck-Studiumi“ kaudu vastava haridusliku väljaõppe osaliseks see, kes selleks saab välja valitud oma hoiaku ja saavutuste põhjal.

Taotlejaks „Langemarck-Studiumi“ osavõtuks võib olla iga saksa rahvuskasvataja 17—23 a. vanuses; erandid on lubatud, eriti sõja ajal. Eelharidusena on nõuetav vaid alg- või kesk-kooli lõpetamine, kusjuures aga taotleja peab tundma mingit käsitööd või muud praktilist kutseala ja seisma teenistuses.

Taotlemise puhul on eeltingimusi: üle keskpärase küündiv vaimne tase ning arenemisvõimeline aine, poliitiline maailmavaateline äraproovitus, laitmatu ja tugev iseloom, kehaline tervis ning täielik töövõime (sõjas vigastuste kohta maksavad erieskirjad).

Need, kes pole sooritanud veel tööteenistust ning väekohustust, sooritavad selle enne Langemarck-Studiumi algust.

Vaade ühele briti terrorirünnaku läbi purustatud näitusale Berliinis. (Scheri-Bilderdienst)

Eelstudium koosneb 1,5 kuni 2 aastast kursusest. Õpingutele vastu võetud isikud koondatakse meeskondade kaupa õppejõududeks ja saavad peale vaimse ja teadusliku, veel poliitilisemaailmavaatelse ja kehalise kasvatuse. Eelstudiumi läbivõtmisele järgneb eksam, mille sooritamine õigustab õpingute jätkamist valitud erialal Saksa ülikoolides ja kõrgemais õppeasutis.

Studiumi algusega astub õppetööst osavõtja saksa üliõpilaste ridadesse.

„Langemarck-Studium“ ei tee valikut sõltuvalt üksiku majanduslikust olukorrast. Seetõttu on nii eelstudium kui ka studium tasuta, väljaarvatud juhtumid, kus õpilase vanemate sissetulek või nende majanduslik olukord lubab maksta toetust.

Vastuvõetud taotlejad kutsutakse võtma osa „Langemarck-Studiumi“ valik-laagrist, mis tegutseb aasta läbi, peaaegu kogu aeg suvi- ja sügiskuudel. Rahvusvahelisele Saksa tööliidule ringkonna juhi juures teostatakse eelvalik. Valiklaagris, mis kestab viis päeva, jälgitakse taotlejaid mitte nende seniste teadmiste põhjal, vaid nende vaimsete ning kehaliste võimete arenevõime järele. Valiklaagris otsustatakse taotleja vastuvõtt „Langemarck-Studiumi“ õpingutele või mõnesse erakooli. Otsus on lõplik. Kõigile teistele osavõtjale antakse praktilist juhust ning nõu kui nad on näidanud üles tahet ja sobivust edasiõppimises. Õppetöö algab tavaliselt igal aastal 1. novembril.

Sõja kestel võetakse õppetööle vastu valiklaagrite kaudu ainult selliseid õppimisi, kes pole jõudnud veel väekohuslikku ikka.

Sõjaväelased võivad igal ajal esitada soovivõludused. Puhkuse andmise valiklaagrist osavõtuks otsustavad sõjaväelised juhtivad asutused.

Sõjas vigastatud kui ka sõjaväest vabanenud, kui ka puhkusele viibivad sõdurid võetakse valiklaagri kaudu otsekohe vastu kursustele.

Nagu kuuleme on „Langemarck-Studiumi“ lõpetanud 2.000 õpilast. Praegu õpib Bledau's 30 meest, kes valiti välja valiklaagris 360 hulgast. Bledau „Langemarck-Studiumi“ ühikuseks on ta suurepärane raamatukogu, kus õpilaste kasutuses on teoseid igalt teadus- ja kunstilise alalt. Ruumikas saal mugavate valgustusseadeldistega on nagu loodud silvenemiseks ja mõtete keskendamiseks. Peale selle on veel õpilaste eluruumides väikesed käsiraamatukogud. Kui oleme vaadelnud ka loengutesaali ja suurt söögituba, siirdume üliõpilaste eluruumidesse.

Kaugelt kõlab järsk valvel-hüüe. Toavanem raporteerib. Igas toas elab neli meest. Toad on sisustatud lihtsalt, kuid otstarbekalt, igal oma voodi, kapp ja töölaud. Õpilased kannavad ühtlast musta mündrit, käisel hõbekiri „Langemarck-Studium“. Käime läbi mitmed toad ja vestleme muuhulgas ka hol-

Eemal, kusagil kaugele, aina kõmises. Päeval käis Telka metsa kohal paar Saksa lennukit, mida kõvasti tulistati. 16. juuli. Kolmapäev. Üks vaikseim päev. Ühtegi lennukit polnud näha. Väid õhtul urises üks, ja kuuldus kuulipilduja praginat.

Hommikupoolal käinud üks punaväelane, toonud saksaakeelseid proklamatsioone. Seletanud, Viljandi olevat tagasi võetud, vaenlane üsna kaugele aetud. Egas ju keegi polnud ütelnudki, et Viljandi juba langenud! Saadi aru, kiideti kõigele järgi, aga jäädki õnnelikule eriarvamisele.

Mõisa raamatupidaja algatas valitsemajast korteri sisustuse päästmise aktsiooni. Üle silla lasti sõnalauamata, kui valvurile käigu põhjus oli seletatud. Korteri istus kolmisse ajal sinisilmiline NKVD-meis. Urises, miks kohe polnud kraami ära viitud. Nüüd kõik paberid segi. „Sam tõst ne razberet!“ Mõisa raamatupidaja eraldas aga kiiresti tähtsamad raamatud ja dokumendid. Kõik tõsteti vahepeal kooliteenija poolt kohaletoodud kärele, otse kirjutusmasin ja seinakell. Valitseja kõrgis askeldasid pliid juures sõdurid, majaproua pannid äärisseid suured pekitükid, mis siit-sealt sahvritest ja keldritest „leitud“. Kartulikoori, aedvilja jättmeid, solki ja pori põrand paksult täis. Kärbes, mustus, kirjeldamatut korraldust kõrgis tubades paaripäevase „äravõimata punaarmee“ asumise tunnistajana.

Agla kontoriraamatud ja kõik hädavajalik toodi ära kooli keldri varjavaike võlvialustesse.

Oli mürske. Jim jahedam pilves. Järgmisel päeval päris vihu (10%). Staabihärrad käivad kuuma vett nuumamas. Seegi viidi vankri alla.

Üks varjendis asunud mees soovis külla minna. Pidi staabi juurde luba küsima minema. Jalutas sääli vankri lähedas elatanud hallipäine sõdur, seljas

Saksa soomusjõudude vastulööki põhja pool Krivoi Rogi. Suitsupõlvad tõhistavad soomusluureõidukite poolt tule alla võetud bolsheviike vastupanupesi. (PK-sõjakirjas, Klintsh-Scheri.)

Rahu ja korra huvides

teostati raskeimad sammud Oslo üliõpilaste vastu

Oslo. Norra üliõpilaskonnas kujunes maa okupeerimisest saadik vastupanugrupp okupatsioonivõimu ja Suur-Saksa riigi poolt tunnustatud Norra riigi juhtkonna vastu. Hoolimata sõbralikust vaimust kaetud ja rüütelikust kohtlemisest, hoolimata kõrgist hoiatust ja mandatusist üliõpilaskonnas arendati, esines pidevalt raskeid sabotaažiahte ja roimariikke atentaate, mis ohustasid norra rahva ja saksa okupatsioonivõimude julgeolekut. Raudtee- ja lõhkeaineteatentaatidele norra ja saksa laevadele tehti ikka jälle kindlaks norra üliõpilaste peajuhitena või vähemalt vaimsete autoritena. Oslo ülikooli tudengid võtsid peale selle juhtivalt osa terrorirünnakute organiseerimisest Norra riigi ja saksa okupatsioonivõimude asalduste vastu. Ka inglise ja boševike päritoluga lennukite ievitamine oli ülekaalus tegev üliõpilased. Lõppeks on ka hiljutine tulelühitamine Oslo ülikooli aulas tagasi viidav neile iseloomulike elementidele. Peale muu on see iseloomustav selle vaenlaspropaganda poolt ülesässitatud üliõpilaskorpi vaimsesse hoiakule, et ta protesteeris selles üliõpilaste vastuvõtmise vastu, kes on vabatahtlikena võtnud osa võitlusest bolševismi vastu.

Nende eelsündmuste põhjal nägi Riigikomisar end olevat sunnitud Norra eest kaitses ja rahu ning korra säilitamiseks toimima nende üliõpilaste vastu ja viima nad Saksamaale vastavasse erilaagrisse, samal ajal kui lojale üliõpilastele antakse võimalus jätkata oma studiumi teises kohas Norras.

Berlin. Välisasjade riigiminister von Ribbentrop palus enese juurde kuningliku Rootsi asjadeajaja härra Post'i ja teatas tal-

landlaste flaamlaste ja norralastega, kes jutustavad oma senisest elukäigust ja edaspidistest kavatsustest. Siin märkab nende keskel ka sõjas vigastanud. Meid saatvat õpilane-grupivanem on kaotanud langevarurina parema käe ning ta rinda ehib Raudristi lint. Ta raske vigastus ei võimaldanud enam tagasi siirdumist rindele ja nii pääsis ta sellesse õppeasutusse, mille lõpetamise järele kavatses astuda ülikooli.

Õppeasutuse juhataja teatab meile, et ka eestlastel, eriti rindevõitlejatel võib avaneda võimalus täiendada oma poolleijäänud haridust selles õppeasutuses.

le eesotses Rootsi välisministri läbirääkimise-ga Saksa saadikuga Stockholmis sabotaažiahtide tõttu vangistatud Oslo tudengite kättemuses, et Saksa riigi valitus ei näe end olevat seiskorras, arutamaks Rootsi valit-susega eellelaseid küsimusi ja et ta peab Rootsi valitust paluma, tulevikus hoiduda segamast Saksa ja Norra vahelisse küsimus-tesse. Riigi välisminister avaldas alinjures Rootsi esindajale Saksa riigi valituse vöö-rastat selle kohta, et Rootsi valitus on teinud diplomaatliku sammuna objektiks oku-patsioonivõimude enesestmõistetava abinõu Norras, nimelt sabotööride ja tulelühitajate kuhjutuskattemise, mis mitte kõige viimase-na polnud nõutav Norra enese huvide seisukohast. Saksa valitusse võõrastus olevat seda suurem, kuna Rootsi valitus tänini ku-nagi pole pidanud sõnitsaks inglismaa, USA või Nõukogude Liidu ees tõsta kaebust Skan-dinaavia huvide tõeliste ja küllap raskeima-te riikumiste vastu nende riikide poolt. Nii polevat Rootsi valitus muide mitte puu-dutud, kui inglismaa oma rünnaktoimn-gutega Norra vastu sõja üldse alles kandes Skandinaaviasse. Sama vähe on Rootsis ol-dud mure Nõukogude Liidu kujukeldama-te metelkuste pärast Balti riikide bolšev-ismise puhul, kus muuhulgas ca 17.000 eestlast, lätiast ja leedlast, nende seas kümneid tuhandeid naist ja lapsi, deportee-riti Nõukogude Liitu ja seal anti saagika hävingule. Neil juhtudel polevat mitte aval-dunud seotuse vennalik tunne, millele agi-tappeerivat Rootsi valitus vaenlase agi-tide poolt ülesässitatud norra tudengitajate puhul. Eelkõige aga selevat maailm vapu-tava tõsiasja ees, et Rootsi jätab maha soome vennasrahva tema saagarlikus olemis-võitluses bolševismi vastu, mida see peab nii oma kui ka Rootsi huvides. Kõiglat neist sõsaeajust johtuvana olevat saksa rah-vale mõistetamatu Rootsi hoiak.

Jõhvi kooliõpilase surm rongi all

Jõhvis juhtus raske õnnetus kohali-ku gümnaasiumi 1. kl. õpilase 13-aas-tase Jaak Petersoniga, kes õhtul koolist koju tulles jäi manööverdava liivarongi alla. Vagunirattad lõikasid poisil mõle-mad jalad altpoolt põlve ära. Pealesel-le oli tal parema jala puusalu ja va-saku käe luumurre ning suur verekaotus. Õnnetu heitis Rakvere haiglas hinge.

HIRMU

4. Õudust ja idu

MALESTUSI SAREVERE SÕJAKAIGUST

Seletas siis, et eelmisel päeval oli olnud rõngas.

„Kuidas te siis pääsesite?“

„Ei tea. Mina tulistasin ja mind tulistati... jooksin.“

Läks siis varsti ära, soovides „õnnelikku jäämist!“ Inimesi oli nendegi seas...

Väljas kõmisesid ikka kahurid. Kus, kui kaugele — ei teadnud keegi midagi. Õhtu lähenes. Päike loojenes veripunasena põuaduse. Lapsed jäid uniseks. Asetati neid kastidele ja kottidele. Täiskasvanud tukkusid siin-seäl toolidel ja kompsudel.

Keldris käis veel mingi sõdur, välgutas taskulambiga, arvatavasti tollesa-maga, mis juhatajal koolimajaast äsja kaotati läinud. Räägiti talle, et üks poli-truk kõiki välja tahtis ajada.

„On ju mõned sellised marutõbised!“ julges mees nõõgata, siis kadus seegi.

Õõ läbi kärges ja raggies mingi au-tode ja sõidukite rodu üle silla, ikka Türi poole. Hommiku eel jäi kõik vaik-seks. Sillad ja tehased seisid endiselt paigal.

14. juulil sai keldris end mugava-malt korraldama hakatud, sest nähta-vasti niipea polnud pääsu loota. Kee-deti ühistoitu ja loodeti siiski, et ehk jädakse sõjast puutumat, sest „Tom-mid“ olid kanala juurest jälle ära sõit-nud. Õhtuks toodi aga kahurid uuesti kohale ja tiks uus leitnant tegi oma korraldused koolijuhatajale: Vastutab kõikide eest. „Kui midagi juhtub, siis lastakse juhataja maha!“ Mitmendamat korda see juba oli?

Õõsi võrdlemisest vaikne. Organiseeriti magamisasemete korraldamist ja puhati kaunis korralikult.

15. juuli varahommikul oli keldri akende taga punasõdureid õige armetu välimusega. Tolmused, määrdunud, kat-kenud ja väsinud. Palusid leiba. Olevat väeosast maha jäänud. Pidime ju and-ma, kuigi enne nähtud rüüstamine ja rõõvimine nad kõik oli vastikuks teinud. Käaigranaadid olid neil vööl. Kahurid olid pargist jälle kadunud, kuid mõrin käis niihästi. Taikse kui Kolu pool kandis.

Sõitis Taikse poole mõnikümme autot ja omnibussi meestega. Vähe aja pärast kihutasid nad tagasi Türi suu-pa.

Imelik ja arusaadamatu sõda: vahet-pidamata edasi-tagasi sõitmine! On's nad ümber paisatud ja otsivad pääsu rõngast?

Käitumine läheb nagu viisakamaks. Ei kärgita ega ahvardata enam maha-laekimisega. Lubatakse aeda minna ja kõõgis keeta.

Sõdurid käivad õhtuti pargis mõisa poistega kaarte mängimas, ja mõni lõõbib koguni õpilastega. On ju var-jendirahva hulgas 7 nais- ja 1-meis-õpilane kontrollassistentide koolist.

Kusagil kaugele kõmisesid ikka ka-hurid. Otsitakse tegevust. Endises „pu-nases nurgas“ mängitakse briedi. Keegi korraldab mängijale koguni kohvi li-kööriga. On päris mõnus. Õhtul toodi veel mingi ajaleht, millest nähti, et front palju edasi nihkunud polnud. Kahjuks!

Käis korra keldri ukse ees ka mingi väeosa üle, kapten. Õpetas jäl-le, kuidas aknaid liivakottidega matta. Keelas aga maja ülemisele korrale min-keku. Majja seni ükski punasõdur oma jalga polnud pistnud.

Varjendimehed jäid paarikaupa val-vele kogu ööks. Üldiselt üsna vaikne.

Need, kelle talud anti Rakkes tagasi

Läinud pühapäeval tagasiantud taludest asub enamuse Väinjärve ja Rakke vallas

Nagu juba varem teatasime, anti pühapäeval Rakkes toimunud piduliklalt aktuaal Harjo-Järve piirkonnakomisari, SA-oberführer Walteri poolt 260 põllumehel üle nende talude reprivatiseerimisüritusel. Avaldame käesolevaga nende talupidajate nimed, kelle omandiõigused taastati.

Rakke vallas said vastavalt ürikud kätte järgmised isikud: Linda Saaremägi, Altsauna talu, Hildegard Bach, Nurme, Mihkel Vahla, Ristkase, Voldemar Kruusberg, Reja, Mihkel Kaik, Lullearu, Julius Saaremägi, Voldikare, August Pällo, Sipelgamae, Johann Merioja, Kaseaigu, August Pärn, Tagametsa, Rudolf Karl Kaljaste, Väijavahi, August Rääk, Kopli, Johannes Kaljaste, Saueaigu, Rudolf Kruus, Talli, Karl Pöder, Maasikamäe, Aleksander Oja, Paemurru, August Kaseo, Kuusiku, Rein Põldmaa, Pagari, Adolf Palla, Kõnisoone, Johannes Ann, Pällo-Juhani, Jakob Jablokov, Jaago, Mart Karro, Madise, Oskar Teik, Kaarli, Juhani Kruusamägi, Merdi, Jüri Traks, Traksi, Karla Puusepp, Lauevähja, Anna Vermann, Reino, Oskar Kruusberg, Lepiku, Villem Veermann, Mikka, Voldemar Kruusamägi, Merja, Mihkel Vahla, Ristkase, Oskar Kruusberg, Veski, Aleksander Laaneveeri, Kabepeva, Vassili Saarekso, Kangro, V. Piirmaa, Rätsepa, Jaan Piirmaa, Sinilika, Oskar Kruusberg, Kaasiku, Kaarli Liivak, Otsa, Kaarli Aiba, Lauri, Ida Kooli, Vanakortai, Jaan Vahter, Vanakortai, Salme Umbrä, Pällo, Karl Kaseamägi, Reja, Hans Hindrekus, Kaarli, Marie Sildoja, Uustalu, Hugo Verba, Tuuleveski, Ella Verba, Lobjaka, Silvi Haamati, Kase, Hans Sokku, Aru, Johannes Kärdi, Mahtramäe, Liisa Tedre-mäe, Pelta, Karl Rohla, Mäenidu, Alek-

ander Selter, Mäe, Lilli Jürendi, Kaseamäe, Mari Merivälja, Poja, Hans Kalja, Jõe, August Vatsel, Väina, Artur Laas, Väijala, Leohard Laas, Heinaste, Erich Laas, Kaseamäe, Artur Laas, Tammiiso, Martin Kala, Väijavahi, Mari Elpsalu, Väija, Ado Raudsepp, Uku, Arnold Mälik, Alka, Johannes Sepp, Teedla, Ernst Matiesen, Jaani, August Luht, Hindrek, Jaan Verbo, Kooli, Erik Etti, Aa, veeki, Jüri Lobjak, Pärna, Eilfride Mere, Jüriarhuva, Aleksander Alatsi, Käävimihi, Ferdinand Alatsi, Uustalu, Eduard Saar, Jaagu, August Prits, Kännasliku, Eduard Soohik, Suveoja, Gustav Kivimaa, Metsavahi, Jüri Iremann, Kujani, Salme Tedre, Väijala ja Aleksander Reiso, Sõnaja talu.

Väinjärve vallas said omandiõigused kätte: Juljus Üring, Kebja talu, Jakob Tiik, Oru, August Tamberg, Kanariku, Martin Meller, Märdimäe, Johannes See, Paemurru, Osva, Valtser, Modu, Karl Pargelbaum, Paju, Eduard Kuusmann, Kõrsta, Vilhelmine-Marie Vunoe, Paemurru, Alfred Grätmann, Telikamäe, Johannes Saar, Koidola, Johannes Kopelmann, Paas, Johannes Krull, Salmu, Aleksander Veeber, Mäe, poolse, Helmi Sõnaja ja Maria Toom, Kakkama, Ferdinand Takk, Mäe-Juhani, Heinrich Mäe, Lombi, Karl Traksman, Saara, Johannes Pillov, Kaseamäe, Jakob Jairo, Hiin, August Laas, Mihki, Rosa, Helebermann, Abram, Johannes Ellamaa, Vaheliku, Karl Rudolf Tanning, Kopli, Julius Amtmann, Aidame, Aleksander Pihlak, Heinavälja, Eduard Kokke, Oja, Voldemar Kruusmann, Laasi, Karl Aljaste, Kõverdiku, Karl Paju, Nurga, Jaan Paju, Liivamäe, Karl Aljaste, Otsa, Hilda, Helene Nestor, Uusnurme, Karl Eltermann, Laari, Gustav Tambur, Kujajärvi, Leopold Stokmann, Mäe, Gustav Kopli, Sõeru, Hugo Viime, Tooma, Aleksander Elgo, Reiu, Johannes Elli, Tiimom, Karl Lito-kas, Tiigi, Oskar-August Valtin, Olli, Karl Lintermann, Kaseamäe, Johan Luberg, Klumasi, Ado Ounbaum, Saueaigu, Paul Aal, Risti, Oskar Saavee, Mõisamäe, Johannes Pärna, Saare, Erich Noorale, Lõusa, Aleksander Selter, Väreka, August Mäeots, Kangru, Jüri Neeme, Väijapuu, August Blum, Tammiiku, Voldemar Steinberg, Sinauga, Kustas Granberg, Vanapusepa, Kaarli Alnoje, Altrak, va, Eduard Tein, Tännasoo, Richard Selter, Mäe, Rudolf Tombach, Metsaraja, Martin-Eduard Vebernietmann, Viiruiki, Johannes Ormus, Sõduri, August Kull, Vahemäe, Isak Roomann, Salu, Friedrich Rosenberg, Halliste, Alfred Kurg, Kure, Robert Lühki, Veern, Johannes Kirei, Henaste, Johannes Krebshuch, Aia, Harald Tammi, Talari, Ernst Põllu, Präsma, Miina Rosenbuech, Pärna, Aleksander Jakob, Lepiku, Arnold Roos, Väihioo, Gustav Pihlbaum, Madise, Jakob Koppel, Karrolauri, Johannes Piir, Peegi, Helmi Sõnaja, Tõnise, Karl Tambauer, Põnna, Voldemar Reinsalu, Rätsepa, Miina Rosenbuech, Koidurelau, Arnold Arimann, Koidu, Jaan Lepp, Põllu, Hans Veebel, Pruuli, Aleksander Aan, Ado, Rosale Kusaar, Teedäe, Elmar Aasa, Rehe, Gustav Lindermann, Rägastiku, Hugo Laur, Loo-tuse, Eduard Kivisel, Aru, Karla Hein-riich Pihberg, Väijala, Jaan Kivisaar, Liivamäe, Jüri Ojand, Lombi, August Jaa, Hanso, Meeri Kabrita, Tõnne, Jüri Valk, Neo, Tõnu Grosberg, Uustalu, Ida Kurg, Postlaasari, Hinnu Sõnaja, Kurre, Karl Sakol, Kalleste, August Kingsepp, Kingsepa, Raoul Grass, Sirsa, Hans Lindermann, Rägumäe, Jakob Bergmann, Völlingi,

Narits, Aaviku, Aleksander Ujja, Laane-otse, Pauline Priitberg, Jaani, Johan Lalli, Lalli, Johannes Tammekeid, Kaevumäe, Martin Ormus, Vorbi, Anette Paluseon, Mutika, Leena Selge ja Leonore Abbi, Kõkamäe, Eduard Einpaul, Kõrsta, Karl Keatav ja Liisa Tõllasear, Matka, Tiido Kore, Jõeotsa, Aleksander Tark, Targa, August Elias, Pärnemäe, Jakob Nukke, Kura, Johannes Eevard, Sanglepa, Ludvig Siasek, Koidu, Kusta Kukk, Metsari ja Leonard Stegmanni, Nirgi talu.

Väinjärve vallas said omandiõigused kätte: Juljus Üring, Kebja talu, Jakob Tiik, Oru, August Tamberg, Kanariku, Martin Meller, Märdimäe, Johannes See, Paemurru, Osva, Valtser, Modu, Karl Pargelbaum, Paju, Eduard Kuusmann, Kõrsta, Vilhelmine-Marie Vunoe, Paemurru, Alfred Grätmann, Telikamäe, Johannes Saar, Koidola, Johannes Kopelmann, Paas, Johannes Krull, Salmu, Aleksander Veeber, Mäe, poolse, Helmi Sõnaja ja Maria Toom, Kakkama, Ferdinand Takk, Mäe-Juhani, Heinrich Mäe, Lombi, Karl Traksman, Saara, Johannes Pillov, Kaseamäe, Jakob Jairo, Hiin, August Laas, Mihki, Rosa, Helebermann, Abram, Johannes Ellamaa, Vaheliku, Karl Rudolf Tanning, Kopli, Julius Amtmann, Aidame, Aleksander Pihlak, Heinavälja, Eduard Kokke, Oja, Voldemar Kruusmann, Laasi, Karl Aljaste, Kõverdiku, Karl Paju, Nurga, Jaan Paju, Liivamäe, Karl Aljaste, Otsa, Hilda, Helene Nestor, Uusnurme, Karl Eltermann, Laari, Gustav Tambur, Kujajärvi, Leopold Stokmann, Mäe, Gustav Kopli, Sõeru, Hugo Viime, Tooma, Aleksander Elgo, Reiu, Johannes Elli, Tiimom, Karl Lito-kas, Tiigi, Oskar-August Valtin, Olli, Karl Lintermann, Kaseamäe, Johan Luberg, Klumasi, Ado Ounbaum, Saueaigu, Paul Aal, Risti, Oskar Saavee, Mõisamäe, Johannes Pärna, Saare, Erich Noorale, Lõusa, Aleksander Selter, Väreka, August Mäeots, Kangru, Jüri Neeme, Väijapuu, August Blum, Tammiiku, Voldemar Steinberg, Sinauga, Kustas Granberg, Vanapusepa, Kaarli Alnoje, Altrak, va, Eduard Tein, Tännasoo, Richard Selter, Mäe, Rudolf Tombach, Metsaraja, Martin-Eduard Vebernietmann, Viiruiki, Johannes Ormus, Sõduri, August Kull, Vahemäe, Isak Roomann, Salu, Friedrich Rosenberg, Halliste, Alfred Kurg, Kure, Robert Lühki, Veern, Johannes Kirei, Henaste, Johannes Krebshuch, Aia, Harald Tammi, Talari, Ernst Põllu, Präsma, Miina Rosenbuech, Pärna, Aleksander Jakob, Lepiku, Arnold Roos, Väihioo, Gustav Pihlbaum, Madise, Jakob Koppel, Karrolauri, Johannes Piir, Peegi, Helmi Sõnaja, Tõnise, Karl Tambauer, Põnna, Voldemar Reinsalu, Rätsepa, Miina Rosenbuech, Koidurelau, Arnold Arimann, Koidu, Jaan Lepp, Põllu, Hans Veebel, Pruuli, Aleksander Aan, Ado, Rosale Kusaar, Teedäe, Elmar Aasa, Rehe, Gustav Lindermann, Rägastiku, Hugo Laur, Loo-tuse, Eduard Kivisel, Aru, Karla Hein-riich Pihberg, Väijala, Jaan Kivisaar, Liivamäe, Jüri Ojand, Lombi, August Jaa, Hanso, Meeri Kabrita, Tõnne, Jüri Valk, Neo, Tõnu Grosberg, Uustalu, Ida Kurg, Postlaasari, Hinnu Sõnaja, Kurre, Karl Sakol, Kalleste, August Kingsepp, Kingsepa, Raoul Grass, Sirsa, Hans Lindermann, Rägumäe, Jakob Bergmann, Völlingi,

Põllumajandusliidu maakondlikuks juhatajaks Järvemaal A. Suurkivi

Põllumajandusliidu juhid nimetati ametisse

Neil päevil nimetati ametisse Eesti Põllumajandusliidu juhid, millega liit võib nüüd täie koormatusega tööle asuda.

Liidu häälekandja, Põllumehe Nädalalehe vastutavaks peatoimetajaks, ühtlasi liidu peanoonikuks ja asiaajaja direktori asendajaks nimetati dr. E. Järvesoo, liidu noonikuks agr. R. Hallingu ja peasekretäriks A. Kits.

Liidu maakondlikeks juhatajateks on nimetatud Virumaal R. Wanderer, Järvemaal A. Suurkivi, Harjumaal A. Lossmann, Läänemaal V. Piibuseh, Saaremaal J. Mäna, Pärnemaal J. Kalda, Viljandimaal J. Pruuden, Valgemaal K. Palu, Võrumaal V. Eriemann, Põl-

rimaal V. Tederloo. Liidu nõukoguse on nimetatud prof. dr. agr. N. Rootsi Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonna esindajana P. Männik kohalike omavalitsuste esindajana, A. Ekbaum—ühistegevuse esindajana, mag. agr. J. Nõu — kutsehariduse esindajana, Aino Käpper — maaniste esindajana, M. Kõstner — maakrediidi esindajana, H. Sassian — maaltööliste esindajana, A. Pullerits — Statistika esindajana, J. Ümarik — agronoomide esindajana ja H. Saar — Hindadeasutuse esindajana.

Põllumajandusliidu nõukogu esimene koosolek on kutsutud kokku Tallinna 18. detsembriks.

Asutustele toitaineid lihtsustatud korras

Põllumajanduse Keskvalitsuse juhataja poolt on pandud maksma juhend, mille kohaselt asutused ja käitised, nagu laste- ja vanadekodud, haiglad, karusloomade kasvatust ja teised saavad toitaineteid ja sööta lihtsustatud korras, et vältida asjata vedu- ja sidu.

Korra kohaselt saavad ühendatud asutused põllumajandustooted eeskätt nende endi majapidamistest. Seal aga, kus oma põllumajapidamist ei ole, saavad need tooted kas varustuskeskustest või naabruses asuvatest talupidajailt.

Oma põllupidamisi omavatele asu-tele ja käitistele kirjutatakse ostuload välja kohaliku omavalitsuse poolt eeskätt nende asutuste või käitiste endi majapidamiste poolt üldkorras ära andmisele kuuluvate normide arvel. Sel puhul ostuload märgitakse ostjana ja müüjana sama asutus või käitis. Kui lähendatud ostja vajab toitaineid või sööta normideks määratud kogustest vähem, siis kuulub ülejäänud osa äraandmisele normitaitmiseks üldalustel. Normideks määratud kogustest rohkem tarvitamise puhul kirjutatakse täiendavad ostuload puuduva osa ainetest ostmiseks kas varustuskeskusest või vahetult talupidajailt.

Anele Letens, Jõe, Eduard Holm, Vahel- laane, Jaak Nügle, Alrika, Paul Stokby, Kõrsta, Johannes Reinbold, Mäe, Hein- rich Neier, Hõlilimäe, Evald Hummel, Lõ- tsa, Johannes Vakk, Lobjaahu, Evald Hummel, Tuuleveski, August Schnur, Rät- ta, Hugo Reinberg, Aasi, Andreas Sike- mäe, Kasepaku, Maria Ojamaa, Kaasiku, Gustav Jõe, Tammaridi, Alfred Sõnaja, Lauri, August ja Aleksander Kruus, Pal- lero, Aleksander Kull, Sõjamäe, August Neier, Lepiku ja Parla, August Liivasaar, Saueaigu ja Paul Piir, Vanatoa talud.

valla põllumeeste poolt ära antud lina hulga. Eripreemiateks on rauamargid ja taskukellad. Järvemaal jagunesid preemiad valdade vahel järgmiselt: Käru vald: 480 Rm. väärtuses rauamarke ja 10 taskukella, Paide vald: 75 Rm. rauamarke ja 1 taskukell, Rakke vald: 45 Rm. eest rauamarke, Vajangu vald: 85 Rm. väärtuses rauamarke ja 1 taskukell, Särevere vald: 360 Rm. eest rauamarke ja 2 taskukella, Väinjärve vald: 20 Rm. väärtuses rauamarke, Vätsa vald: 60 Rm. väärtuses raua- marke ja 1 taskukell. Preemiasaajate nimed saadetakse vallavalitsustele kätte pitseeritud flimbrikkudes.

Jõulupuu rindevõitlejate perekonnaliik- meile Paides

Koos rindevõitlejate perekonnaliikmetega valmistatakse jõulu- rõõmu ka ERÜ hoolealustele

Pragu veel lahtisel kuupäeval, kuid tõenäoliselt 19. või 21. det. korralda- takse Paide Rahvamajas jõulupuu rindevõitlejate perekondadele ja ERÜ hoolealustele. Kuna sel puhul jagatakse lastele ka kingituspakke, siis tuleb rindevõitlejate perekonnaliikmeil kuni 15. detsembrini registreerida hoidusohvitseri juures Paides, Turg 9, laste arv ja vanus. Jõulupuu toimub Paide linnas ja Paide vallas elavale asjaosalistele.

Ohtu kavas on ettekandeid, tõenäo- liselt naiskutseskooli kooril, võimalik

talitus, kõne hooldusohvitserilt ja ERÜ esindaja sõnavõtt ning — lõpuks mui- dig jõuluvana.

Samalaadseid jõulupuid korraldatakse ka teistes linnades ja valdades. Seetõttu teostub samasugune registreerimine ka mujal, kusjuures seda toimetavad koha- pealsed ERÜ piirkonnajuhid.

Kuna jõulud pole enam kaugel, jõulupuid vajavad aga küllaltki etteval- mistust, siis tuleks kõigil asjaosalistel registreerimisega rutata, et seega soo- dustada vajalikke eellõid.

Õnnestunud Juhan Liivi mälestusõhtu Paides

„Puhkuse ja Elurõõmu“ Paide kesk- osakonna korraldusel toimus kolmapäe- val Paide Rahvamajas kirjandusõhtu Juhan Liivi 30. surmapäeva tähistami- seks. Ohtu avas EK Paide osakonna juhataja hr. A. Sotter, rõhutades oma hooga sõnavõttu, et kadunu oli seda laadi suurluuletajaid, kelle üle oleks põhjust uhkust tunda igal rahval. Tihe- da ülevaatega Juhan Liivi elust ja loo- mingust esines kirjandusteadlane mag. Bernhard Sõõt, kes pakkus meie õu- netu murelauliku käekäigust terve rea uudisest momente. Eriti kujukalt tõstis referent esile Liivi tähtsust isamaalu- letajana ja meie reaaltliku jutustava proosa teerajana.

Järgnes ettekandid Juhan Liivi loo- mingust. Näiteks kunstnik E. Türk esitas erilise hingestatusega tema „Noor Ees- tile“ ja „Rändaja“, saades kauakestva aplausi osaliseks. Prl. J. Annusel kuuli- sine luuletused „Üks suu“ ja „Muist- lagi on meie toali“, pr. E. Suitalt „Ta lendab meespun poole“ ja „Ema ja tü- tar“. Lõpuks esitas hr. G. Pukk Juhan Liivi Kodavere murdes kirjutatud lühipa- la „Juak“. Kõik kolm esinesid asja-

armastajate kohta küllaltki viimistletud taasemel.

Ohtu muusikalises osas langes kand- vamaal arvul numbreid Paide naiskutses- kooli koorile, millised tõendasid, et koorijuht hr. A. Ruut on oma koori juures teinud tublit tööd. Ettenähtama- tult põhjustel ära langenud salongor- kestri ettekandeid asendasid hr. V. Ju- handi klaveri- ja prl. A. Leithammeli lauluettekanded, kes mõlemad rahulda- sid.

See kirjandusõhtu oli Paides üle hulga aja esmakordne ja sellisena vä- ga teretulnud, nagu tõendas ka see vastuvõtt saali täiesti publikult. Jääb soo- vida, et korraldajad ei jaseks end hei- dutada uudeste asjade puhul tavaliselt peagu paratamatusest vähematest libas- tumistest ja stiilist väljalangemistest — selle all on eeskätt mõeldud üht kol- mandat, viimase hetkel kavasse võet- tud muusikalist asendajat, kes sellisel õhtul ei olnud siiski oma kohal, — vaid et sedalaadi üritustega ka edaspi- di kirjanduslikkude tähtpäevade puhul rikastataks ja mitmekesistataks Paide seltskondliku elu talvehooaega. O.K.

TÜRI UUDISEID

Sokke ja kindaid rindevõitlejale. ERÜ Türi komitee ja paljumeeste teavd ping- said ettevalmistusi eesti rindevõitlejale jõulupakkide valmistamiseks. Peale muu tahetakse jõulupakkideks rindele lähendada suuremal arvul sooje esemeid ja raamatuid. Soojade esemete valmistamiseks on an- netud kogutud 38 kg villi, mis juba os- ti on toodetud lõngaks ja kudujale auk- kade-kinnaste valmistamiseks välja jagatud.

Sportiring alustab jälle tegevust. Amet- liku loa edasitegevuseks on saanud ka Türi Sportiring, pidades pühapäeval oma üldkoosoleku juhataja ja muude organie- valimiseks.

Ruumide puudusel ei ole Sportiringil, mis eilisel tegevusel „Järvapöörde“ Türi osakonnas, võimalusi sisepordi barastami- seks eelmise talveperioodi eeskujul, mil edu- ga tõstisid võimlemisrühmad, rahvatantsu truppid ja käsipallirühmad. Ka malingid on pidanud oma tegevuskatkestama kuni ruu- mide leidmiseni.

Algkooliõpilased saavad sooja toitu. Kelmise õppeaasta eeskujul võimaldatakse ka käesoleval aastal algkooliõpilastele soo- ja lõuna saamist. Praegu antakse sooja sup- pi 350 algkooliõpilasele. Toit valmistatakse samas hoones, kus algkool töötab.

Kaks muusikalist õhtut. Nädala algul leidis Türi aset kaks muusikalist õhtut vä- liskülastajate korraldatusena. Neli esimest toimus eemaspäeva õhtul „Puhkuse ja Elu- rõõmu“ varieteetripi esituses, kus peale solistide ja kandlemängija Joosep Kotke esinemist pakuti ka tantsunumbreid, ja tei- ne, teisipäeva õhtul, ühe grenaderide rüge- meendi suure orkestri kontsert. Mõlema õhtu vastu valitses elav huvi, kusjuures teise

õhtu kontseri oma sisukuse poolest jättis eriti mõjuva elamuse ja sai väga sooja vas- tuvõtu osaliseks. Kuulajaskonna see poole- hoold tings mitmete lüüslaulude andmise.

Jõulukoosviibimisi teenistujale. Nagu mõeldud aastal, nii ka tänava korralda- vad käitised, asutused ja organisatsioonid oma liikmekonnale ja teenistujale jõulu- koosviibimisi sõrava jõulukuuks all. Esime- sene korraldab jõulukoosviibimise oma tee- nijaskonnale Türi raudteestõlm, mis toimub 18. detsembril. Seejärel, päev hiljem, leiab aset tuleõhtuühingu liikmespere jõulupuu ühingu ruumes.

Jõulupuit pakutava suppoolse eest pea- vad osavõtjad ise hoolitsema vastavate „normide“ ote annetamisega.

Neile järgneb rida teisi jõulukoosviibi- misi.

Ametisse kinnitamisi Tartu üli- koolis

Tartu Ülikooli rektori otsusega on kinni- tatud alates 1. detsembrist käesoleval aastal Tartu organisilise keemia instituudi asis- tendiks mag. Hans Sossi.

2. eisehaguste kiiniku ajutiseks abijõuks on kinnitatud areitaduskonna õiõpilane Helgi Vadi.

Tartumaa noorte malevatiitar- laste juhiks Anita Sokk

Eesti Noorte peastaabi ülema poolt on määratud Tartumaa noorte maleva tiitar- laste juhi kohuseid täitma Anita Sokk. Et- tevalmistused tiitarlaste ükskõikse loomiseks on praegu käimas tiitarlaste juhi poolt kaas- töötajate valiku näol staapi ja loodavatesse ükusaatesse.

Jõulud ja süda

Ajalehemees on harjunud rohkemaga kui tavaline kodanik. Kui igapäev, pidevalt hommikust õhtuni, ulatavad temani päevad ja ööed sõnumised kogu maailmas, kui tuleb tunda kutsa huvides vahel õigsi või jätta üles peasegu hommikuni, mida juhtub mit- te jost harva, siis nautub see aegade jook- sul nii keste ja kordudes ajalehemehes mit- te ainult üksiküksiks, vaid isegi tuumaks. Tundet peavad jääma ja ajalehemehes tööt- alati eemale, sest vastasel korral kannataks ta kaaine kriitikalmeel.

Ja ometi on hetki, millal puruneb lehe- mehelt tunde ja külma mõistuse vahel aet- sev sein, nagu salab kevadel iga jää.

Selline hetk saabub nende ridade kirju- talele neil päivil, millal avaneb võimalus esista mikrofonil kõrval ja jälgida noori ja vanu, naisi ja mehi, kes tulid oma töö üu- rest ja läksid sinna tagasi, kaotades lähi- kest vahehetke selleks, et meenutada lähe- nevate jõulude puhul rindevõitlejaid ning lähitada neile mõnd sõnakest. Ei oleks na- kunud, et lähite hetk mikrofonil kõrval võib jätta sellisel püsiv-kauni mulje ning panna ajalehemehelt mõtlema tundevarju- diisil mõtteid ainult seetõttu, et oled näi- nud emna ja naise huuli pisut värskevat, kui paluvad õnne ja õnnistust armastele, kes peavad jääma jõulupühiks kodumaa kait- seks relvade juurde valvetele; et oled kü- nud imelikke ja värskeid sõnu lapse noor- sünnust suut ja pidanud olematun tuntu- taks mõnele tundelõngutusele või pisarale vana ema ja isa silmist, mis takerdavad sõnadki nagu kinnisõnneil häälepealtesse. Kas siiski ainult seepärast?

Ma usun — mitte. Jah, sest rohkem kui velleuslunatiseid värsed tähelepanekud, Ara- tasid ulnuda tundeid sõna d, mis süda- meel tuntuva rändeid mikrofonisse ja kos- tavad nüüd varsti kaugel idas, häämaras punktikülades. Sõnad, sõnad, jõulud ja kogumilge oled need, mis murdeid tundeid valla ajalehemehes külma üksikõkuse ta- gant. Teadmine, et sellised sõnad ja

selline hää kodust ulatuvad jõulupühiks rindele, sünnitab uusi mõtteid ja tundeid. „Päsi vaenlast ja looda Jumalale, siis võidad surma!“ soovis vana, värskevähine emake oma pojale Rakkes. „Koduküla noo- red on valmis Sinu juures!“ üteldi samaa. Aga Tartus üteldi veelgi rohkem. „Kallie vennake, häd pühi ja jõudu võituseks ja võiduka uuel aastal. Loodame kõik sinu peateet tagasitulekut võitjana isamaja.“ „Võitle vapralt ja saabu varsti koos võidu- ga!“ „Rõõmeid jõuluisid ja kiiret parane- mist, kallie vennake! Oid vappersõdurpõlase.“ „Armas mees, usu, kõik läheb hästi. Süda- likke tervitust kodurahvalt pühikale!“ „Meie liusa Eesti, meie kall kodumaa kaitsejale — raugematut jõudu, tervist ja häid pühi va- nemait!“ „Relvade tärinas kosku sullegi jõulukellade kaja! Ema ja teised kodused.“ „Häid pühi, kallid pojad! Jumal kaitsku teid ka uuel aastal!“

Kas on veel vaja pikendada nende soo- vide kordavat loetelu, mis rändavad heliõig- getena võitjate juurde? Vaevalt, sest sõ- damete, kodu, jõulude ja rinde edemepuhus läbipõimitus tohiks olla eiti niigi juba selge. „Jõulud on perekondlikud pühad“ alus- tas Rakkes teatud heliõiget J. Kitsberg Tal- linna Rõhghäalingust. Meie teame seda kõik ja ikka on see olnud nii, et jõuludeks ot- tame koju või isamaaja kogu peret, olgu nad muud või terve aasta lalali. Aga nen- des õnnevooides, mis tekitasid isegi tuime- mas tundepakitsuse, polnud peasegu sõnagi kojujagatusest jõuludeks. Ja nõnda on see ilus ning õige. Mitte neid, kes valguse pühadel istuvad häämaras ning üksildases punktis, ei oodata jõuludeks, kui vaid mõtte- rutatakse koguni sinna, nende ja nende kos- tuse juurde. Jõudu soovitakse neile võit- luseks ja võiduks. Ainult koos võiduga oo- datakse neid tagasi. Ning selles mõttes ter- vitatakse ja julgustatakse neil haavatuid kui tervet. „Usu, kõik läheb veel hästi!“ heli- seb ikka ja ikka läbi tervituste Eesti, meie kodumaa kaitsejale, millega liitub südamest- tolev soov, et neile ka seal, häämaras punk- ris, kus võib-olla ainult üksatus virvendav

Ei mäleta mõrva

Hiljuti leiti Võrumaal Mieso valla Morka küla põllul sama küla elaniku Oskar Tiis- leri laip. Aratlikul ülevaatusel selgus, et sorm oli tekitatud vintpüsti lasust. Kuna Tiisler oli eelmisel õhtul koos olnud oma tootava P. T-ga ja temaga tülli läinud, siis langes kahtlus mõrva teostamises viimasele. Politseie tonnistaski P. T. end süüdi, kuid seletas, et kõik juhtunud purjus peaga ja ta ei mäleta midagi.

MEIE EEST VÄLJAS

on eesti rindevõitlejad. Hinnakem nende ohvrivalmidust jõulukingi- tuste saatmisega

künnal kaunistab võõral pinnalt lõigatud igihaljast kuuseoksa, koostaks läbi relvade tärina jõulukellade valikse kaja.

See on tundehele ja Hüs soov, kuid eel- kõige helisevad neis tervitustes rindevõit- lejale läbi lühikeste jõulupäevade ning neist edasigi koduste sõdamed. Need, kes pole ilagi istunud punktis, karm tiisk lakkumise nigelat varjendi väliseinu, ealaka- val vaenlane hillimas kuusi püha-õõ hääma- ruses, silmavad vaevalt, mida tähendab rindevõitlejale selline koduste sõdamete heli- semine. Seda enam, et need sõdamed on terved. Jõulumõte on igavene ja pühe, jõu- lu ajal ja sõrva jõulupuu all muutub va- nagi tase lapseks ning ta süda lööb tavalis- seest teistsi. Aga ometi on karm aeg võit- nud igavese jõulumõttegi. Võitlus ja võidu- tahe on tõusnud kõrgemale ja surunud end- dest alamaile perekonna koosole- lgaates sõrva jõulupuu all. Ainult kirikukellad, mis helisevad sel pühapäeval, kannavad armastut paigast paika. Ja miks ei või alla kirikukellade jõuluisest kume kõla ulatuda Hüs jõuludega ka häämaratesse punktisse, kui seal helisevad juba koduste sõdamed ja juustatavad sellest, et kodumaa tulevik ja võitlus eelle tuleviku eest on võitnud neis sõdametes esikoha. Rindeid tullakse tagasi võiduga, võtku see aega kui pal- ja tahes. Ja rindele läheb uusi võitlejaid, kui rinne neid vajab. Ka see heliseb, kuigi varjatuna, neis tervitustes.

Mõtted, mis tekkivad mikrofonil kõrval seistes ja tervitajaid ning nende tervitust jagides, said tundeid vallandavad toita ees- kärt võimeaks kaevand mõistest — k o d u m a a. Ning sellega seostuvaist kohustusist ja kohusetundeist.

Sõdamed, mis helisevad mehekeeli ja saatsid tervitust meeste teele, olid võitnud perekonna-pühade mõtte ja tõusnud ülima- ni ning pühimani — kodumaani ning selle kõike muud unustama sundiva kaitseeni.

See oli sellekski põhjuseks, mis valland- das allakirjutaja tuuded. Rein.

JÄRVA TEATAJA Nr. 143. Laupäeval, 11. detsembril 1948. a. Lhk. 3

Lisatoiduainete saamiseks antakse vastavate tõendite alusel välja elatustarbeainete lisakaardid „A“ ja nende omanikele kindlustatakse tavaliste toidunormide kättesaamine ¹ täies ulatuses

Pühadepakid Eesti

Raadio

undised. 6,30 Hommikukontsert (6

! „Vastus“. (PK-sõjakirj. Fleck)

Brigaadile anti üle

kandid, ühe kaitsepataljoni puhkpilliorkester Fr. Tammari juhatusel ja Ringhäälingu

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.30 Hom-

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 7.00 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 8.00 Hommikukontsert (ülel. 7.00). 8.15 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 9.00 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 9.10 Landesdienst Oostland. 9.25 Saatepaus. 11.30 Nädal algab eesmaspäeval (Ringhäälingu tantsukapell, juh. VI. Sapošnin). 12.15 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 12.30 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 12.45 Lõunakontsert Laiti komandandi puhkpilliorhester ülemmuusika- ja tantsuühenduste juhtumise (Ria ringhäälingu tantsukapell A. Korneluse juhatusel ja hpl.). (Ülekanne Riist). 14.00 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 14.10 Landesdienst Oostland. 14.20 Helisev orkaan (hpl.). 15.30 Saade perenaistele. 16.00 Muusika pärastlõunaks (hpl.). 16.45 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 17.00 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 17.15 Viini leiksik n (hpl.). 18.00 Saksa kirjanik Friedrich Hebbel (Tema 80. surmapäeva puhul). 18.10 Rõõmus vahemäng (hpl.). 18.30 Aja kaja ja saatetava ülevaade. 19.15 Tallinna Kontserdid 1943/44. II kammermuusika-õhtu. Kst.: Artur Värk, viiul, Andrei Christlansen, bariton, ja Ringhäälingu koor. Veritrio. („Estonia“ kontsertsaalis). 20.00 Põlvamaa laulu- ja tantsuühenduste võistlus. 20.15 Saksa sõiduriid (Tantsuviise, mängib Ringhäälingu tantsukapell juh. VI. Sapošnin). 21.00

Lepzigist.) 22.00 Päevauudised sakes keeles

Pärast suurtükitle ettevalmistust
Maailmasõja mõtudes ja tavatult suure
lahinglendurite rakendamiseks õnnestus

vasti jätanud tähelepanemata. On teada, et alates 1943. a. aprillist on Saksa allveelaevade poolt uputatud kaubalae-

nud. Seevastu aga tõusis uputatud sõ-

sisaal-sadamatehastes, millede arv on piiratud.

Kuid ka transportruumi areng ei tohiks olla läänejõududele triumfi põhjuseks, sest ajutise uputamiste vähendamisele on siin vastukaaluks oluliselt suurem tarvidus transportruumi järele briti ja ameerika vägede varustamiseks. Ameeriklastel tarvitseb oma Aafrika maandunud väeosi varustada ainult 1942. a. viimastel kuudel. 1943. a. rakendati Aafrikas ja Lõuna-Itaalias olevate Ameerika väeosade varustamiseks tunduvalt rohkem laevaruumi. Sellele lisandub Ameerika väeosade oluliselt suurendatud rakendamise Vaikses ookeanis 1943. a. Nii on ka seletatav praegu Inglismaal ilmnenuid asjaolu, et Inglismaal ei saadud suurendada toidunorme ja et Britid tootlustamisminister on saanud isegi jõulupühade puhul lubada erinorme.

Vaikne-okean muutub aegamööda Põhja-Ameerika laevastikuviitlusiõud-

de hauaks. 27. oktoobrist kuni 7. det.

Idarinde kaevikus jagatakse saabunud posti. (PK.-sõjakirj. Ebert. Wb.)

Kuidas toimub ja kui kallis on šieti 800 terrorlennuki rünnak

poliitilistest kaalutlustist ja teine oma määratu sõjalise kulutuspoliitika tõttu. Kui Reuter'i kirjasaatja Teheranis kriipustab alla, et „sõjalisel küsimusel“ olid näiliselt ülekaalus, siis ei tohi seda mingil juhul lugeda tähtsusetuks. Ometi aga on meie kindel teadmine, et meie pääseme lääne plutokraatide ja bolshevikite surmavast käigistamishaardest, mida nad ikka jälle püüavad kõige vastikumate abinõudega läbi viia, teistel alustel kui need, mis on käsutada vastaspoolel: Saksa ja temaga liidus olev

riks s. a. linnavalitsuse kantseleisse villa
normi määramiseks ja müügiteate vastu

Paides, 10. dets. 1943. a. Linnavalitsus.

puunduse järjekindlalt süvenemisel. Aga see pole talle ju tähtis, sest lõpuks sünnib kõik juutide huvides ning juut ise kulutab sellest summast kindlasti üsnagu. Ja kindlasti ei võta juut osale „suur-rünnakust“ meeskonna koosseisus.

Mälestame Sinu 22. sünnipäeva

Osvald Ilves

õed, isa ja ema

KADUNUD noor SCHOTI LAMBAKOER
Tundemärgid: pika karvaga kollane riind
nina ja kaet valged. Teatada Ed. Niisoulile
Pookal. Telf. Paide 72-b. Omandamise ees
hoiatant

PORTFELL KAOTATUD Tarbja küla vahel

kandidaadil vähemalt 3 kl. gümnaasiumi
meeskandidaadil gümnaasiumi haridus, va
nuse ülemläär 25 aastat. Tööle võtmin

kontor.